

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

-

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

2b Liikenne - avovastaus

-

Maatalous

3a Maataloutteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

3b Maatalous - avovastaus

Maatalouden WEM-skenaariolle arvioitu päästövähennys vuoteen 2035 mennessä on 0,2 Mt, mikä on määränä vähäinen, mutta arviona uskottava ottaen huomioon aiemman päästökehityksen ja aiemmin toteutettujen toimien vaikutuksen.

KAISU:ssa on kiinnitetty huomiota maatalouden erityislaatuiseen sektorina: on selvää, että ilmastotoimet eivät saa uhata ruokaturvaa. Samassa yhteydessä olisi kuitenkin tarpeen arvioida kriittisesti ruuantuotantoon tarvittavan maatalousmaan määrää. Tekstissä viitataan myös maatalousmaan kykyyn sitoa ilmakehästä hiiltä. Parhaiten pelto kuitenkin saadaan hiiltä sitovaksi siirtämällä se pois maataloustuotannosta, ja siksi tulisi etsiä maa-alaa, jolla toteutettaisiin hiilensidontaa maankäytön muutoksin. Tämä olisi myös varautumista tuleviin ruuankulutuksen muutoksiin, sillä on nähtävissä peltoalan tarpeen vähentyminen eläinperäisten tuotteiden kulutuksen vähentyessä.

Tähän mennessä maatalouden päästöjä on pyritty hillitsemään pelkäämään YMP:in toimin, joten on tervetullutta, että KAISU tunnustaa muiden mekanismien, kuten MISU:n, tärkeyden. YMP on liian monitavoitteinen ollakseen tehokas ohjelma ilmastonmuutoksen hillintään. Aiemmillä kausilla on todettu useimpien ilmastonmuutoksen hillintää edistävien toimien jäävän joko toteutusltaan tai ominaisvaikutukseltaan pieneksi, eikä suunnitteilla oleva strategia eroa merkittävästi edellisistä. Lisäksi maatalouden päästöt tulevat enimmäkseen maaperästä, erityisesti turvemaapellojen maaperästä, ja maankäytön ohjauksella on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa niihin. Voidaan arvioida, että maatalouden merkittäviin päästövähennyksiin tarvitaan maankäytön muuttumista.

WAM-skenaarion lisätoimien vaikutus on noin 0,5 Mt vuoteen 2035 mennessä, mikä on melko vaatimaton lopputulos. Senkin toteutuminen lienee epävarmaa, koska ohjaukset eivät ole toteutuksessa kuin pieneltä osin. Erityisesti kansallisen hiilineutraalisuustavoitteen osalta toimenpiteet vuosille 2030-2035 ovat pitkälti määrittelemättömiä. WAM-skenaario on sorvattu hyvin tiukaksi siten, että tavoitteiden jääminen vajaaksi luh- tai taakanjakosektorilla täytyy kompensoida suoraan toisen sektorin lisätoimina. Suunnitelman olisi hyvä sisältää jonkinlainen näkymä siitä, minne lisätoimenpiteet kohdistuvat, jos näin tapahtuu.

Uutta peltoalaa ehkäisevien toimien osalta olisi hyvä mainita, että ne eivät kirjaimellisesti vähennä päästöjä, vaan torjuvat tulevaa päästöjen kasvua.

Pellonraivauksen rajoittaminen on hillintäkeinoista tärkein. Kuitenkaan edes WAM-skenaarion ei arvioida lopettavan raivausta kokonaan, ja KAISU toteaa, että tarvitaan esimerkiksi MISU:n kautta toteutettavia toimia lisäksi. Pellonraivauksen rajoittamisen keinona mainitaan se, että vuoden 2004 jälkeen raivatuille lohkoille ei ole myönnetty korvauskelpoisuutta. Kyseiset lohkot ovat kuitenkin todennäköisesti saamassa oikeuden perustukseen uudella tukikaudella. Tämäkin on väärä viesti, koska maanomistajat voivat sen perusteella tulkita myös tuleviin rajoituksiin tulevan helpotuksia tulevaisuudessa. Vuoden 2023 jälkeen peltoa saa raivata vain pysyväksi nurmeksi, mutta tämän teho raivauksen hillinnässä on kyseenalainen, koska samalla voi ottaa nurmea muiden kasvien tuotantoon, ja maanomistajien aiemmat kokemukset ovat osoittaneet, että raivauksen hillintätoimet eivät ole pysyviä. Sama koskee entisten turvetuotantoalueiden maatalouskäyttöä: niiden ottaminen nurmentuotantoon ei ole kestävä ratkaisu. Tehokas ilmastotoimi olisi sallia niiden käyttö vain kosteikkoviljelyssä.

Hylättyjen peltojen metsitys on lähtenyt lupaavasti käyttöön, ja myös käytössä olevien peltojen metsitykseen kannattaa luoda tukijärjestelmä, koska pellontarve tulee väheneään eläinperäisten tuotteiden kulutuksen vähetessä. Tämän tyyppiset toimet vaativat kuitenkin onnistuakseen

täydellisen pellonraivauskiellon, muuten yhtäällä poistetaan peltoa tuotannosta ja toisaalla raivataan.

Turvepelloilla toteutettava ilmastokosteikko on kannatettava toimi, koska se tukee tehokkaasti sekä turpeen hajotuksen hidastamista että monimuotoisuutta. Toimen pinta-alatavoitteen tulisi olla suurempi.

Kosteikkoviljelyn edistäminen kannattaisi sitoa vahvemmin kiertotalouden, kulutuksen ja teollisuuden ympäristötavoitteiden edistämiseen, jotta sen toteutus perustuisi todelliseen kestävien biomassojen tarpeeseen. KAISU tai maatalouden tukijärjestelmä eivät pysty riittävällä volyyymilla edistämään kosteikkoviljelyä, ellei teollisuus saa kosteikkobiomassojen käytöstä jotakin etua.

YMP:in tavoitteeksi on otettu tuottamattomien alojen kasvu. Tämä voi kasvattaa yksittäisten peltojen hiilivarastoa, mutta peltorakenteen kannalta tavoite on ongelmallinen, koska toimet haittaavat pellon saatavuutta laajentavien tilojen tarpeisiin.

Teksti ei mainitse ohjauskeinoja, millä säätösaloajituksen tukeminen toteutetaan siten, että maanomistaja todella nostaa pohjaveden pinnan tavoitetasolle.

Tilusjärjestelyt ovat tehokas tapa päästä ohjaamaan turvepeltojen käyttöä ruohonjuuritasolla. Niiden käytäntöjä tulisi muokata ilmastonmuutoksen hillintää tukevaksi esimerkiksi. Paitsi koneajoa vähentäviä järjestelyjä, niissä voidaan toteuttaa myös turvepeltojen pinta-alaa vähentäviä toimia. Tätä edistämään tulisi kehittää tilusjärjestelyjä toimeenpanevien toimijoiden koulutusta.

Biokaasunurmi on mainittu taulukossa 3, mutta sen tukemiseen yksityiskohdista ei ole tekstissä. Maatalouden biomassat muodostavat merkittävän osan biokaasutuotannon mahdollisista raaka-aineista. Näiden raaka-aineiden matala-asteinen hyödyntäminen biokaasun tuotannossa on kuitenkin muodostanut keskeisen pullonkaulan koko biokaasualan kasvulle. Maatilojen biokaasulaitosten investointituen nosto 50 prosentin tasolle on lisännyt kiinnostusta uusien biokaasulaitosten rakentamiselle viimeisinä vuosina. Tämänhetkisen tukitason säilyttäminen olisi biokaasukentän kasvun kannalta suotavaa, jotta mahdollisimman moni harkinnassa oleva investointi ehditään suunnittelemaan ja toteuttamaan. Maatilamittakaavan biokaasutuotanto ei ole laajamittaista Suomessa. Vastaavasti maatilojen yhteisistä biokaasulaitoksista ei ole vielä vahvaa käytännön kokemusta. Nykyisen korotetun tukitason tulisikin kestää ainakin siihen asti, että se mahdollistaisi pilottilaitosten luomisen eri alueille, sillä toimivilla esimerkeillä on keskeinen rooli biokaasuteknologian ja –liiketoiminnan vakiinnuttamisessa.

Lantapohjaisen biokaasun ja ravinnekierrätyksen edistämiseksi suunniteltavaa uutta tukimallia voidaan pitää kannatettavana. Vastaavia lantasyötteen käyttöön kannustavia tukimekanismeja on käytetty ainakin Ruotsissa ja Tanskassa, joissa niiden on koettu parantavan kannattavuutta ja lisäävän ennakoitavuutta biokaasuliiketoiminnassa. Yleisesti voidaan todeta, että tukijärjestelmän pidemmän aikavälin ennakoitavuus on erittäin tärkeää, mikäli biokaasun tuotantoa ja käyttöä pyritään Suomessa edistämään.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

-

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

-

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

10b Kulutus - avovastaus

Kulutustuotteiden ja -palveluiden elinkaaripäästöjen arviointi, arviointi päästöjen jakautumisesta kotimaahan ja sen ulkopuolelle sekä tiedon avoimeksi tuominen esimerkiksi suunnitelmassa mainitun digitaalisen tuotepassin ja/tai tuotteisiin liitettävän tiedon avulla ovat keskeisessä roolissa pohdittaessa keinoja nykyistä kestävämmälle toiminnalle.

Ehdotus: Luonnonvarakeskus on tehnyt hiilijalanjälkilaskentoja erilaisille tuoteryhmille, joten ehdotamme, että kohtaan ”Edistetään ympäristövaikutusten kannalta keskeisissä tuoteryhmissä digitaalisen tuotepassin käyttöönottoa.” (sivulla 146) lisätään mukaan MMM.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

-

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Näille osa-alueille pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

Hiilensidontamarkkinoiden määrä ja painoarvo on kasvussa, ja ongelmaksi on jo nyt tullut kompensatiopalveluiden kirjava ja epäläpinäkyvä käytäntö. Ehdotamme, että suunnitelmassa pyritään kotimaisen toiminnan lisäksi kansainväliseen tason sertifioitujen standardien laatimiseen ja hyödyntämiseen sekä hiilen digitaalisen jäljitysjärjestelmän kehittämiseen. Näin vältetään vuotamiseen ja kaksoislaskentaan liittyviltä riskeiltä, jotka voivat olla nykyisessä toiminnassa huomattavia.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

Toimenpideohjelmassa pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

-

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Lehto Jani
Luonnonvarakeskus

Lång Kristiina
Luonnonvarakeskus